

POSTANOWIENIE

Dnia 7 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania A.B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

o rentę socjalną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 marca 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 marca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 3 marca 2016 r. oddalił apelację A.B. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 9 listopada 2015 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do renty socjalnej.

Powyższy wyrok został w całości zaskarżony skargą kasacyjną odwołującą się. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, mającego istotny wpływ na wynik sprawy: 1/ art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., polegającego na oparciu orzeczenia jedynie na opinii biegłych, całkowitym pominięciu pozostałego zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego i nierozpoznaniu sprawy pod kątem zdolności skarżącej do pracy w związku z posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi, możliwościami przekwalifikowania, dotychczasowym przebiegiem kariery zawodowej, w oparciu w

szczegółności o dokumentację medyczną i świadectwa pracy, które skonfrontowane ze sobą jednoznacznie wskazują, że skarżąca pomimo podejmowanych prób nie jest w stanie, z uwagi na chorobę psychiczną, pracować w wyuczonym zawodzie ani w jakimkolwiek innym zawodzie; 2/ art. 227 k.p.c. w związku z art. 380 k.p.c., przez niewyjaśnienie wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności oraz przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów. Skarżąca zarzuciła wyrokowi również naruszenie prawa materialnego: 1/ art. 57 w związku z art. 12 ust. 2 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej jako ustawa o emeryturach i rentach z FUS), przez uznanie, że skarżąca nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu i nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy, podczas gdy zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że jest osobą całkowicie niezdolną do pracy, mając na uwadze zarówno stan jej zdrowia psychicznego, jak i rzeczywiste możliwości podjęcia i utrzymania pracy; 2/ art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.; dalej jako ustawa o rencie socjalnej), przez jego niezastosowanie i nieprzyznanie renty socjalnej w sytuacji, gdy skarżąca całkowicie utraciła zdolność do wykonywania pracy zarobkowej, na co bezsprzecznie wskazują przedłożone dowody w postaci dokumentacji medycznej i świadectw pracy; 3/ art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.), przez całkowite pominięcie przy ustalaniu, czy skarżąca jest osobą niezdolną do pracy faktu, że Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chelmie uznał ją za osobę całkowicie niezdolną do pracy, podczas gdy z orzecznictwa i poglądów doktryny wynika jednoznacznie, że ta okoliczność powinna być badana i mieć znaczenie przy orzekaniu o całkowitej niezdolności do pracy na podstawie art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała jej oczywistą zasadność, która przejawia się w pominięciu przy rozpoznawaniu sprawy przez Sąd wielu istotnych elementów koniecznych do ustalenia, czy odwołująca się jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. W ocenie

skarżącej, w sprawie nie podjęto próby ustalenia, czy zaburzenia psychiczne istniały u skarżącej już w okresie szkolnym, a następnie się pogłębiały, na co wskazują niezbieżne dokumenty znajdujące się w aktach sprawy. Nie dokonano zatem kardynalnego ustalenia dotychczasowego funkcjonowania zawodowego skarżącej i korelacji tego stanu ze stanem jej zdrowia oraz wpływu stanu zdrowia na podejmowane przez skarżącą prace. Sądy orzekające w sprawie oparły się jedynie na błędnych opiniach biegłych, nie badając pozostałych okoliczności rzutujących na istnienie niezdolności do pracy, w tym kwalifikacji zawodowych skarżącej, możliwości zarobkowania, możliwości i celowości przekwalifikowania, przebiegu dotychczasowej kariery zawodowej. Ponadto w sprawie pojawia się niezwykle ważne zagadnienie wpływu depresji na zdolność osoby ubezpieczonej do wykonywania pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Godzi się przypomnieć, że renta socjalna nie jest świadczeniem z ubezpieczeń rentowych, lecz z zabezpieczenia socjalnego. Tak określona funkcja renty socjalnej zdeterminowała sposób ukształtowania przez ustawodawcę w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej warunków przyznania tego świadczenia. Przepis ten statuuje dwa kryteria nabycia przez osobę pełnoletnią prawa do renty socjalnej, a mianowicie całkowitą niezdolność do pracy oraz zaistnienie tejże niezdolności z powodu naruszenia sprawności organizmu powstałego przed ukończeniem przez wnioskodawcę 18 roku życia albo w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Samo pojęcie niezdolności do pracy i jej rodzaje (wraz z przesłankami orzekania o niej) zdefiniowane zostały w art. 12 oraz art. 13 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, do którego odsyła art. 5 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej. W myśl powołanych przepisów, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu, przy czym niezdolność jest całkowita, gdy oznacza utratę możliwości wykonywania jakiejkolwiek pracy, tj. w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowisku pracy odpowiednio przystosowanym do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 359) i częściowa, gdy ogranicza się do utraty w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Ustawodawca odróżnia zatem dwa aspekty niezdolności do pracy, tj. ekonomiczny (obiektywne pozbawienie danej osoby możliwości zarobkowania w drodze wykonywania jakiejkolwiek pracy lub pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji) oraz biologiczny (stan organizmu dotkniętego schorzeniem naruszającym jego sprawność). Dopiero koniunkcja tych dwóch elementów pozwala na uznanie danej osoby za niezdolną do pracy. W konsekwencji nie oznacza niezdolności do pracy niemożność wykonywania zatrudnienia spowodowana innymi przyczynami niż naruszenie sprawności organizmu i odwrotnie - nie jest ową niezdolnością biologiczny stan kalectwa lub choroby nieimplikujący wskazanych wyłączeń lub ograniczeń w świadczeniu pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2012 r., I UK 279/11, LEX nr

1165283; z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 167/03, OSNP 2004 nr 18, poz. 320; z dnia 14 czerwca 2005 r., I UK 278/04, LEX nr 375618; z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05, LEX nr 1001299; z dnia 3 grudnia 2008 r., I UK 54/08, LEX nr 1001284; z dnia 8 czerwca 2010 r., II UK 399/09, LEX nr 611421 i z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 64/10, LEX nr 653663). Wobec tego, nie ma podstaw do przyznania renty socjalnej osobie, która z medycznego punktu widzenia nie jest całkowicie niezdolna do pracy, choćby nie miała możliwości jej podjęcia z innych przyczyn (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2012 r., I UK 279/11, LEX nr 1165283; z dnia 20 maja 2013 r., I UK 650/12, LEX nr 1341963; z dnia 9 marca 2006 r., II UK 98/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 77).

Decydujące znaczenie dla prawidłowego zastosowania przez Sądy orzekające w sprawie prawa materialnego (art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej w związku z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) miało zatem dokonanie niezbędnych ustaleń faktycznych, a ściślej wyjaśnienie, czy odwołująca się jest osobą całkowicie niezdolną do pracy na skutek naruszenia sprawności organizmu spowodowanego schorzeniami powstałymi przed ukończeniem przez nią 18 roku życia lub podczas nauki w szkole przed ukończeniem 25 roku życia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2015 r., II UK 105/14, LEX nr 1659235). Ustalenie tej okoliczności wymagało zaś wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c. W judykaturze akcentuje się konieczność zasięgnięcia w sporach o rentę z tytułu niezdolności do pracy opinii biegłych lekarzy właściwych specjalności do oceny stanu zdrowia ubezpieczonych z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 r., I UK 304/06, LEX nr 898844; z dnia 8 maja 2008 r., I UK 356/07, OSNP 2009 nr 17 – 18, poz. 234; z dnia 5 czerwca 2008 r., III UK 9/08, LEX nr 494139; z dnia 3 września 2009 r., III UK 30/09, LEX nr 537018; z dnia 15 września 2009 r., II UK 1/09, LEX nr 574538; z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX nr 558589; z dnia 12 stycznia 2010 r., I UK 204/09, LEX nr 577813). Do kompleksowej analizy stanu zdrowia strony niezbędne jest zasięgnięcie opinii biegłych właściwych specjalności. Sąd nie może - wbrew opinii biegłych, dostarczających sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w tym rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich

zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia bądź braku takiej zdolności - oprzeć się na własnym przekonaniu, wiedzy powszechnej, zasadach logicznego myślenia, które to kryteria ze zrozumiałych względów nie zastępują specjalistycznej wiedzy medycznej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 344/15, LEX nr 2122403).

W przedmiotowej sprawie ustalono, że ubezpieczona z medycznego punktu widzenia nie jest całkowicie niezdolna do pracy, wobec czego prawidłowo przyjęto, iż nie spełnia ona warunku uprawniającego do renty socjalnej. W świetle wyżej wskazanych przesłanek przyznania prawa do tegoż świadczenia, z uwagi na wykluczenie w sprawie całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonej, bezprzedmiotowe stało się poszukiwanie początkowej daty powstania owej niezdolności.

Ponadto kwestia całkowitej niezdolności do pracy, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, który przyjmuje jednolicie, że przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I UK 434/13, LEX nr 1446443; z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 369; z dnia 7 września 1979 r., II URN 111/79, PiZS 1981 nr 1 oraz z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX 558589). Natomiast akcentowany przez skarżącą poziom kwalifikacji jest podstawą do określenia rodzajów prac, które są w zasięgu możliwości ubezpieczonego, mimo zaistnienia upośledzenia sprawności organizmu, a co za tym idzie - do ustalenia, czy ograniczenie zdolności do pracy można zakwalifikować jako znaczne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2016 r., III UK 221/15, LEX nr 2155188), ma więc przede wszystkim istotne znaczenie przy stwierdzaniu częściowej niezdolności do pracy.

W świetle przytoczonych poglądów judykatury nie zachodzi zarzucane przez skarżącą kwalifikowane naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego

przy ferowaniu zaskarżonego wyroku i w konsekwencji tego - chybiona jest teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Konkludując, wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

as